

Котельникова Валерія

магістерка факультету психології, політології та соціології

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: **Калашнікова Людмила Володимирівна** –
професор кафедри соціології та масових комунікацій Криворізького
державного педагогічного університету, доктор соціологічних наук,
доцент

**СУЧАСНИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ЛІДЕР ОЧИМА
ВИБОРЦІВ: НАРИСИ СОЦІАЛЬНОГО ПОРТРЕТУ**

Проблема політичного лідерства завжди посідала особливе місце в соціології політики. У науковій соціологічній літературі під поняттям «політичний лідер» розуміють ініціатора і носія організаційних цінностей будь-якого суспільства, який володіє, реалізує і розвиває здатності вести за собою суспільство для досягнення позначених перед ним цілей, що відображає цивілізаційні особливості даного суспільства і вписаного в систему його управління як головна, керівна особа [Morar & Nazaruk, 2016]. Парадигма політичного лідера багато в чому зумовлена потребами, які має суспільство на даному етапі свого історичного розвитку. Говорячи про політичного лідера, можна сказати, що його образ продиктовано особливостями тієї політичної епохи, в якій він живе і функціонує.

З-поміж соціологічних напрацювань, які присвячені визначенню сутності феномену політичного лідерства, провідне місце посідають роботи німецького соціолога М. Вебера. У своїй концепції, яка побудована на вченні про способи легітимації влади, він визначав три типи лідерства – традиційне (вожді племен і монархи), рутинне (демократично обрані глави держав та інших

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу
«Трансформація українського суспільства в цифрову еру»

управлінських структур) і харизматичне (видатні політики). Ідеї М. Вебера надали певний імпульс для формування численних наукових шкіл, які у межах різних підходів намагалися активно інтерпретувати феномен політичного лідерства [Рудич (ред.), 2012].

Більшість сучасних вітчизняних дослідників поділяють думку про те, що серед елементів, які мають бути враховані при побудові соціально-психологічного портрету політичного лідера, обов'язково повинні бути присутні:

- особисті якості та особливості лідера, включаючи його етичні принципи та культурні цінності;
- риси та етико-культурний характер своїх послідовників чи конкурентів;
- соціетальний та організаційний контекст загальної культури, політичної культури, політичного простору, норми та соціально-політичних інститутів, у межах яких відбувається взаємодія лідера з його соратниками, послідовниками чи конкурентами;
- набір колективних проблем та завдань, які стоять перед політичними лідерами у конкретній історичній ситуації [Peels, 2005].

Для того, щоб зрозуміти, пояснити та передбачати як формується соціально-психологічний портрет ідеального політичного лідерства у свідомості пересічного українця, необхідно проаналізувати цінності, погляди, характеристики, підходи та вчинки лідерів та їх послідовників, а також історичну ситуацію та культурно-інституційний контекст. Задля з'ясування основних рис вдачі, які притаманні представникам української політичної еліти, а також вподобань виборців щодо образу ідеального політика, фахівці соціологічної агенції «Фама» протягом 3-9 лютого 2021 р. провели опитування громадської думки [Виборці та їхні лідери, 2021].

За результатами інтерв'ювання було визначено, що до числа

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

значимих рис соціального портрету ідеального національного лідера респонденти віднесли такі риси, як:

1) *персональні*:

- наявність вищої освіти – 88 %;
- досвід роботи на державних посадах – 67 %;
- вільне володіння іноземними мовами (зокрема, англійською) – 60 %;

- українська національність – 56 %;

- середній вік (від 30 до 50 років) – 38 %;

- досвід управлінської діяльності у бізнесі – 36 %;

- сімейний стан – 33 %;

2) *соціальні*:

- сильна команда – 88 %;

- проукраїнська позиція, патріотичність, захист національних інтересів – 87 %.

- «чиста, незаплямована» репутація – 85 %;

- повага у професійних середовищах – 83 %;

- відсутність зв'язків із людьми, які мають погану репутацію – 82 %;

- довіра населення – 73 %;

- стійкість політичних поглядів – 56 %.

У рейтингу політичних лідерів, яких українці вважають найбільш близькими до образу ідеального політика, належать: Б. Хмельницький, Т. Шевченко, В. Чорновіл, М. Грушевський, І. Сталін, А. Меркель, П'ютер І, І. Мазепа, С. Бандера. На думку респондентів, максимально близькими до цих ідеалів є такі сучасні українські політики, як: П. Порошенко, В. Зеленський, Ю. Бойко, Ю. Тимошенко, І. Смешко, В. Медведчук, В. Гройсман, О. Ляшко.

Визначальними рисами вдачі ідеального політичного лідера,

м. Одеса, 25 березня 2022 р.

на думку опитаних, є чесність, «чиста» репутація, відповідальність, патріотизм, тверда воля, людяність [Виборці та їхні лідери, 2021].

Беззаперечним є той факт, що війна внесе свої корективи у розуміння сутності політичного лідерства, у першу чергу, з огляду на те, що цей образ відбиває усі наявні соціальні зміни, деформації свідомості українців. Проте, якими саме вони будуть говорити ще зарано, час покаже. Оскільки вже сьогодні взірцями лідерства для українців стали не лише В. Зеленський, О. Арестович, В. Кім та ін., а й усі без виключення представники ЗСУ і тероборони.

Список використаних джерел

Morar, N. V., & Nazaruk, Y. S. (2016). A political portrait of the modern party leader: theoretical and methodological aspect. *Scientific and Theoretical Almanac Grani*, 19 (6), 12-19. <https://doi.org/10.15421/171614>.

Рудич, Ф. М. (ред.). (2012). Політика в особах (Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти): навч. посібник. Київ: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 400 с.

Peels, G. (2005). Leadership and Politics: A Case for a Closer Relationship. *Leadership*, Vol. 1, № 2, 187-204.

Виборці та їхні лідери (2021). Дослідження вподобань виборців щодо образу політичного лідера. Львів: Соціологічна агенція «Fama». <https://fama.agency/wp-content/uploads/2021/04/Zvit-Vybortsi-ta-yihni-lidery-2.pdf>.